

ЛОГІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СКЛАДОВА ЛОГІСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто економічну категорію «потенціал логістики» та наповнення її конкретним функціональним змістом для можливого використання промисловими підприємствами. Наведено теоретичне обґрунтування однієї складової логістичного потенціалу – логістичного менеджменту, який націлений на забезпечення стійкості функціонування підприємства на ринках виробників, постачальників і споживачів. Дж 5.

Ключові слова: логістика, менеджмент, підприємство, потенціал логістики, можливості, ресурси, логістична система.

Постановка проблеми. Сьогодні промислові підприємства, особливо підприємства машинобудування, які відіграють важливу роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу всіх галузей країни та забезпеченні інноваційної складової розвитку вітчизняної економіки, перебувають не в кращому стані, невисокою є ефективність їхньої діяльності. Це зумовлює необхідність пошуку способів і засобів, які можуть покращити стан вітчизняних промислових підприємств, підвищити їхню стійкість. Одним з таких способів є активізація логістичної діяльності промислових підприємств, основною базою якої виступає потенціал логістики. Серед важливих складових логістичного потенціалу є логістичний менеджмент, який має приховані резерви в розвитку підприємств.

Питанням управління логістичними процесами на підприємстві в інформаційному просторі України присвячено досить багато робіт, які носять загальнотеоретичний і вузько спеціальний характер. Разом з тим, незважаючи на підвищений інтерес до теорії логістики з боку вчених: Д. Бауеркса, О. Буктрина, Д. Клосса, Б. Миротина, Є. Крикавського, В. Николайчука, М. Окландера, Р. Лариної та інших, практичній реалізації логістичного підходу до управління потоковими процесами, а тим більше їхній активізації на вітчизняних підприємствах, приділяється дуже мало уваги.

Тому **метою статті** є формування теоретичних положень відносно проблеми управління логістичним потенціалом промислового підприємства, складовим якого виступає логістичний менеджмент. Основне завдання даної статті, на відміну від досліджень, уже проведених у цій галузі, полягає в тому, щоб зробити акцент на необхідності використання логістичної концепції управління потоковими процесами, закріпити за логістичним підходом роль центрального елемента в системах виробничого, фінансового й маркетингового менеджменту.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах господарювання перед підприємствами постає завдання сталого економічного зростання, яке може бути вирішене лише за умови компетентного управління потоковими процесами. Тому запорукою успішної організації логістичної діяльності підприємства є обізнаність його керівників та спеціалістів із теоретичними основами, концепціями логістики, логістичними системами, методами їх моделювання.

Логістико-орієнтований підхід до управління підприємством націлений на забезпечення стійкості функціонування підприємства на ринках виробників, постачальників і споживачів.

Деяку розбіжність між теоретичними наробітками логістики та їх практичним застосуванням можна зменшити за допомогою такої економічної категорії, як потенціал логістики. Поняття потенціалу тісно зв'язано зі структурою цілей і визначається як «сукупність можливостей» підприємства.

На наш погляд, під потенціалом логістики слід вважати комплементарну сукупність можливостей підприємства, реалізація яких підкріплена ресурсами, що є в наявності та можуть бути мобілізовані для досягнення цілей логістичної діяльності промислового підприємства.

Сутність потенціалу логістики полягає в максимальній можливості підприємства використовувати усі передові наробітки в сфері логістики. Підтримуючи погляд автора Р.Р. Лариної на цю проблему, а також його розвиваючи, для виявлення конкретного змісту потенціалу логістики застосуємо проблемно-аналітичний підхід. Потенціал логістики, з одного боку, характеризує можливість застосування різних ресурсів, з іншого – є інтегральною характеристикою логістичного ресурсного забезпечення підприємства.

Таким чином, потенціал логістики можливо представити як суму методичних, трудових, матеріальних, фінансових, інформаційних та ресурсів часу, які забезпечують логістичну діяльність підприємства. Тому це твердження дає можливість вивести функціональну залежність потенціалу логістики, який дорівнює:

$$П=f (Пм, Пт, Пр, Пф, Пі, Пч),$$

де Пм, Пт, Пр, Пф, Пі, Пч - відповідно методичний, трудовий, ресурсний, фінансовий, інформаційний та часовий потенціали.

Наведене співвідношення визначає перший – ресурсний рівень, найповніший рівень представлення потенціалу логістики.

Другий рівень – аспектний, на якому потенціал логістики буде мати функціональну залежність між постачальним, виробничим, комунікативним та розподільним потенціалом. На аспектному рівні потенціал логістики можна представити у вигляді функції:

$$P_m = f(P_p, P_v, P_k, P_{rd}),$$

де Пп, Пв, Пк, Прд – відповідно постачальний, виробничий, комунікативний та розподільний потенціали логістики.

На цьому рівні трудовий (людський) потенціал є функцією потенціалів: кваліфікації персоналу (Пкв), досвіду персоналу (Пд) та структура управління (Пстр):

$$P_t = f(P_{kv}, P_d, P_{str}).$$

Так само можна представити усі складові потенціалу логістики.

Отже, потенціал сукупного логістичного інструментарію можна розглядати як комплекс засобів та можливостей підприємства в межах реалізації його логістичної діяльності. Інакше, це функція потенціалу аналітичного, постачального, виробничого, комунікативного та потенціалу розподільного.

Враховуючи окремі підрозділи логістики, це співвідношення можна деталізувати на складові, які дозволяють на детальнішому рівні проаналізувати існуючу на промисловому підприємстві ситуацію та визначити не тільки потенціал логістики, але й кількісну оцінку рівня його використання. Слід відмітити, чим детальніше будуть визначені складові, тим точніше можна визначити існуючий потенціал.

Серед складових логістичного потенціалу підприємства можна виділити логістичний менеджмент, завдання якого – оптимізувати потокові процеси з метою мінімізації витрат, які пов'язані з процесом товароруху.

Управління матеріальними потоками в логістиці пов'язане із плануванням, оперативним регулюванням, обліком, контролем і аналізом. Дані процедури реалізуються логістичними процедурами й процесами в певних логістичних системах за допомогою логістичного управління.

Окремі аспекти теорії й практики логістичного управління знайшли відбиття в багатьох роботах вітчизняних і закордонних вчених. Більшість ототожнює концепцію логістики з логістичним управлінням. Тільки деякі розмежовують ці твердження, зокрема, відзначаючи, що (поняття логістики й логістичного управління наповнюються численним змістом і проникли в різні сфери виробництва й руху товарів), але не приділяється достатньої уваги концептуальним відмінностям між цими поняттями.

У роботах російських вчених досліджуються відмінності логістичного управління від традиційного, але сутнісна основа логістичного управління не розкривається. М.С. Дороніна вказує, що загальна концепція керування виробничо-розподільною системою ґрунтується на логістичному підході. Однак ця теза подальшого розвитку не набула.

Одним з перших вітчизняних економістів, хто ввів у наукову термінологію поняття «логістичний менеджмент» і визначив його сутність, був Є.В. Крикавський. Він розглядав логістичний менеджмент як менеджмент у логістичних системах на основі теорії логістики, указуючи на те, що сутність цього терміна базується на інтеграції логістики й менеджменту у форму «логістико-менеджмента» як комплексної локалізованої системи управління матеріальними й інформаційними потоками, а далі пояснює, що «у понятті «логістичний менеджмент» слово (логістичний) як прикметник означає менеджмент, але функціонуючий обов'язково на основах теорії логістики» [1].

Розглядаючи взаємозалежність виділених сфер і функцій менеджменту, Е.В. Крикавський не може відмовитися від думки, що логістика є окремим, хоча й інтегрованим сутнісним елементом системи менеджменту. Логістичний менеджмент він виділяє в окремий елемент поряд з виробничим, фінансовим, маркетинговим. Однак з позиції ефективного управління це не є зовсім коректним. Адже логістичний менеджмент охоплює логістичні процедури, розповсюджені в різних сферах діяльності, у системах логістичних ланок «виробництво-реалізація-споживання» зокрема.

Відомі американські фахівці з логістики й маркетингу Д. Дж. Бауерокс і Д. Дж. Клосс, розглядаючи широке коло питань, починаючи від ключових концепцій і практичних прийомів логістики й закінчуючи методами впровадження логістичного менеджменту в діяльність підприємств, відзначають, що сутність логістичного менеджменту складається «у створенні й налагодженні таких систем управління потоками матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва й запасів готової продукції, які були б опорою для вироблення оптимальної ділової стратегії господарської одиниці» [2].

Концептуальну сутність логістичного управління розглядали й російські вчені. На думку В.М. Стаханова й В.Б. Українцева, логістичне управління являє собою синтез основних управлінських функцій, зокрема, планування, організації, контролю й регулювання поточкових процесів у господарських структурах для досягнення загальносистемних цілей з найменшими витратами.

Л.Г. Белоусов обмежує логістичний менеджмент комерційним посередництвом і зводить його до «визначення, прийняття й організації виконання управлінських рішень по логістичних операціях у логістичних системах комерційного посередництва» [3]. Позитивом цієї концепції є те, що логістичний менеджмент зв'язується з логістичними операціями й системами, а негативом - обмеженість комерційним посередництвом.

Названі концепції логістичного менеджменту підприємства найбільш ґрунтовні, але в той же час не завжди чіткі й конкретні.

Насамперед визначення об'єкта логістичного менеджменту вимагає уточнень. Об'єктом логістичного управління, на наш погляд, є логістичний потік як сукупність матеріального, інформаційного, фінансового й сервісного потоків у кожній логістичній системі протягом логістичного ланцюга.

Вивчення наукових розробок по даному питанню показало, що теорія логістичного управління вимагає вдосконалення. В інтересах вітчизняної економіки краще не чекати, коли така теорія буде створена й застосована в практиці західного менеджменту, а підсилити самостійну розробку не тільки теоретичних основ логістичного управління, а й методів практичного застосування його в економіці України, у машинобудівництві зокрема. Необхідність даних розробок визначає актуальність дослідження методологічних основ логістичного управління підприємством і виявлення основних відмінностей логістичного управління від традиційного.

Принципова відмінність логістичного підходу до управління матеріальними потоками від традиційного в системі стратегічного планування полягає у виділенні єдиної функції управління розрізненими вхідними, вихідними й внутрішніми матеріальними потоками, які об'єднані в єдину систему. Вона буде забезпечувати ефективне управління.

Висновки. Оцінка використання логістичного потенціалу підприємства має велике значення як обов'язкова умова активізації логістичної діяльності, оскільки інтенсифікація використання логістичного потенціалу підприємства можлива при наявності нереалізованих логістичних можливостей або невикористаних логістичних ресурсів. Тільки оперативна численна оцінка потенціалу дозволить виявити приховані резерви в розвитку підприємств, і це, на наш погляд, дозволить збільшити віддачу від застосування сучасного економічного інструментарію.

Успішна діяльність підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки ефективно система оптимізації поточкових процесів на підприємстві використовує інструменти логістичного управління, важливо також з'ясувати, чи поліпшуються радикальні параметри, які застосовуються у виробничій діяльності, чи відповідають вони логістичній концепції розвитку підприємства.

Література

1. Крикавський Є. Логістика для економістів: підручник. – Львів: Львівська політехніка, 1994. – 448 с.
2. Бауэрокс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок /Пер. с англ. – М.: Олимп-Бизнес, 2001. – 640 с.
3. Белоусов А.Г. Коммерческая логистика /А.Г. Белоусов, Д.В. Стаханов, В.Н. Стаханов. – Ростов на ДОНУ: Феникс, 2001. – 224 с.
4. Ларина Р.Р. Логистика в управлении организационно-экономическими системами: монография. – Донецк: ВИК, 2003. – 239 с.
5. Николайчук В.Е. Логистика в сфере распределения: учебное пособие. – Донецк: КИТИС, 2000. – 210 с.

Попова И.В. Логистический менеджмент как элемент логистического потенциала предприятия

В статье рассмотрена экономическая категория "потенциал логистики" и наполнения ее конкретным функциональным содержанием для возможного использования промышленными предприятиями. Приведено теоретическое обоснование одной составляющей логистического потенциала – логистического менеджмента, который нацелен на обеспечение стойкости функционирования предприятия на рынках производителей, поставщиков и потребителей.

Ключевые слова: логистика, менеджмент, предприятие, потенциал логистики, возможности, ресурсы, логистическая система.

Popova I.V. Logistic management as constituent of logistic potential of enterprise

In the article an economic category is examined "potential of logistic" and filling with her concrete functional maintenance for the possible use industrial enterprises. A theoretical ground over is brought by one component logistic potential – logistic management, which is aimed at providing of firmness of functioning of enterprise on the markets of producers, suppliers and consumers.

Keywords: logistic, management, enterprise, potential of logistic, possibilities, resources, logistic system.

Попова І.В. – Східноукраїнський національний університет ім. В.Даля, асистент кафедри «Економіка підприємства».

